

23 באפריל, 2013

לכבוד

ח"כ חיים כץ

יו"ר ועדת העבודה, הרווחה והבריאות

במייל

הכנסת

שלום רב,

הנדון: הבטחת תקצוב הולם לשירות התעסוקה – בקשה לקיום דיון דחוף בוועדה

אנו פונים אליך בבקשה כי תקיים דיון דחוף בוועדת העבודה, הרווחה ובריאות שבראשותך, בנושא הבטחת תקצוב הולם לשירות התעסוקה.

במסגרת דיוני תקציב המדינה המקיימים בימים אלה, יש חשיבות רבה לטפל במצבו הקשה של שירות התעסוקה, ולהבטחת תקצובו ההולם. כפי שודאי ידוע לך, במשך שנים רבות קוצץ תקציב השירות וכיום משאביו המדולדלים אינם מספיקים כדי לספק את השירותים שהוא אמור להעניק לדורשי העבודה. מצב זה מנוגד לחובת המדינה על פי דין ופוגעת קשות בזכויות האדם של דורשי העבודה, בהם אנשים רבים החיים בעוני. עבור אנשים אלו מדובר בשירותים חשובים במיוחד, שהיו יכולים לחלץ אותם ממעגל העוני והאימה המתלווה אליו.

לפיכך, יש לתקן את העוול ולגרום לכך שבתקציב המדינה לשנים 2013-2014 יוגדל משמעותית תקציב שירות התעסוקה, על מנת שינתנו לדורשי התעסוקה שירותים ברמה נאותה.

כדי להמחיש את מצבו הקשה של שירות התעסוקה, להלן מספר נתונים חדשים שקיבלנו בהמשך לבקשת חופש מידע שהגשנו לשירות התעסוקה – ראה את תמצית הנתונים גם בנספח:

1. למרות ששירות תעסוקה ממלכתי הוא שירות חיוני לפרט ולמדינה כאחד, במהלך העשורים האחרונים קיצצה הממשלה בתקציבו של שירות התעסוקה באופן קבוע ומתמשך וכרסמה בסמכויותיו. מנתוני שירות התעסוקה עולה כי תקציב השירות בשנת 1990 עמד על 56,372 מ"ש"ח – אשר בינואר 2012 שווים לערך של 170,533 מ"ש"ח (ע"פ חישוב ההצמדה למדד המחירים לצרכן במחשבון הלמ"ס). בשנת 2012 עמד תקציב השירות על 178,508 מ"ש"ח. בתקופה זו גדל, ביותר מפי שניים, מספר דורשי העבודה - ממוצע חודשי של 91,673 בשנת 1990 לממוצע חודשי של 203,063 בשנת 2012. כלומר, אף שמספר דורשי העבודה הוכפל מאז 1990, תקציב השירות נותר ללא שינוי. במילים אחרות, בחישוב גס, חל פיחות של יותר מ-50% בהשקעת המדינה בדורשי העבודה באמצעות שירות התעסוקה.

2. התוצאה היא ששירות התעסוקה לא מצליח לתת את המינימום הנדרש ממנו. בשנת 2012, למשל, 120,046 דורשי עבודה קיבלו שירותים תומכי השמה מתוך 460,521 דורשי עבודה שהתייצבו בלשכות השירות (ר' המידע בטבלה מטה). רובם של דורשי העבודה, 99,695, קיבלו שיחת ייעוץ תעסוקתי בלבד, ורק מיעוט מזערי זכה בשירותים נוספים: 3,311 השתתפו במפגשי ייעוץ פסיכולוגי תעסוקתי; 6,679 השתתפו בסדנאות למציאת עבודה; ל-639 בלבד

נערכו מבחני אבחון תעסוקתיים; ורק 6,192 זכו להכשרה מקצועית. המשמעות היא שחרף הביקוש הגבוה מצד דורשי העבודה, שלושה מתוך ארבעה דורשי עבודה לא מקבלים שירות כלשהו, אפילו לא "שיחת ייעוץ", ופחות מ-5% מכלל דורשי העבודה מקבלים שירותים המסייעים בפועל בכניסה לעולם העבודה. מכאן, שחלק מרכזי מתפקידו של שירות התעסוקה, מבוצע בהיקפים מזעריים בלבד.

3. במקביל, הממשלה מפריטה את סמכויות השירות ומקצה לשם כך תקציבים משמעותיים - כך, למשל, בימים אלה מקדם משרד הכלכלה והמסחר תכנית השמה באמצעות הגיוונט בעלות של למעלה ממאה מיליון ₪. כן ישנו חשש כי הממשלה תעלה בקרוב מחדש את תוכנית ויסקונסין, שמשמעה המשך הפרטת סמכויותיו של שירות התעסוקה והחלשתו.

4. תת התקצוב המתמשך של שירות התעסוקה מנוגד לחוק שירות התעסוקה, התש"ט-1959, לחוק הבטחת הכנסה, לחוק הביטוח הלאומי ולאמנות בהם חברה ישראל - סעיף 72 לחוק שירות התעסוקה קובע את חובת המדינה לממן את שירות התעסוקה: "הוצאות שירות התעסוקה לפי התקציב שאושר יכוסו מאוצר המדינה, ולא ידרוש השירות תשלום מהנזקקים לו." בדברי ההסבר מובהר כי: "כל הוצאות שירות התעסוקה חלות על אוצר המדינה, והוא - על מנת למלא את אחד העקרונות של ארגון תעסוקה ממלכתי שנדרש בסימן 1(1) לאמנה: לספק שירות חינוך לכל הנזקק לשכוח עבודה ולכל החייב להזקק לה" (עמוד 261).

5. במצב כזה, בו החוק מורה כי האוצר ישא בהוצאות שירות התעסוקה כדי לספק שירות לכלל דורשי העבודה, העובדה כי שירות התעסוקה מתקצב בחוסר כה גדול עד כי אין הוא מסוגל לתת שירות לרובם המכריע של דורשי העבודה היא הפרה מתמשכת של החובה החוקית.

6. תת תיקצובו המתמשך של שירות התעסוקה מהווה פגיעה בזכויות היסוד של דורשי העבודה, בהן הזכות לאופק תעסוקתי, לעבודה ולקיום בכבוד, שכן היא משפיעה באופן ישיר על אפשרותם של דורשי העבודה לקבל ייעוץ תעסוקתי, הכשרה מקצועית ושירותי השמה במקומות עבודה, שהיו עשויים להשפיע באופן מהותי על מימוש זכויות אלה.

7. יש לזכור כי דורשי העבודה הם ברובם המכריע אנשים שמסיבות שונות ובתקופות שונות, אינם מצליחים להשתלב בעולם העבודה. רובם הם אנשים אשר נזקקים לרשת הביטחון הסוציאלית ומקבלים גמלאות קיום שונות. כך, למשל, כמעט מחציתם הם מקבלי גמלת הבטחת הכנסה: בשנת 2012 מתוך 460,521 דורשי עבודה, 174,293 היו מקבלי הבטחת הכנסה. מכאן שמדובר באוכלוסייה הכוללת אנשים רבים החיים בעוני מתמשך וזקוקים לשירותים האמורים באופן אקוטי.

לאור כל האמור לעיל, נבקשך לקיים דיון דחוף בועדת העבודה בנושא חשוב זה ולדרוש להעמיד את תקציבו של שירות התעסוקה על היקפיו המתחייבים.

בכבוד רב,

דבי גילד-חיו, עו"ד
מקדמת מדיניות וחקיקה

טלי ניר, עו"ד
מנהלת מח' זכויות חברתיות

העתק: ח"כים חברי ועדת העבודה, הרווחה והבריאות

נספח: שירות התעסוקה – נתוני תקציב וכוח אדם

מקור הנתונים: תשובת שירות התעסוקה לבקשת חופש המידע של האגודה לזכויות האזרח

השוואת נתונים 1990-2012:

2012	1990	
כ-178 מיליון ש"ח (אחרי תוספת של כ-30 מיליון לבסיס התקציב במהלך השנה)	כ-56 מיליון ש"ח – אשר באפריל 2013 שווים לערך של 170 מיליון ש"ח (ע"פ חישוב ההצמדה למדד המחירים לצרכן במחשבון הלמ"ס)	תקציב
203,063 דורשי עבודה	91,673 דורשי עבודה	מספר דורשי עבודה ממוצע לחודש
383	450	מספר פקידי השמה
530; בפריפריה – 1000 לפקיד	203	מספר דורשי עבודה לפקיד

למה מספיק התקציב?

2012			2011			שירות תומך השמה
אחוז מקבלי השירות	סכ"ה דורשי עבודה	היקף דו"ע שהשתתפו בשירות	אחוז מקבלי השירות	סכ"ה דורשי עבודה	היקף דו"ע שהשתתפו בשירות	
21.65%	460,521	99,695	28.4%	456,253	129,736	הפניות לייעוץ תעסוקתי בלשכות
1.34%	460,521	6,192	2.0%	456,253	9,295	הכשרה מקצועית (אגף להכשרה מקצועית בתמ"ת + שוברים להכשרה), מס' דו"ע שהתקבלו לקורסים
1.45%	460,521	6679	1.3%	456,253	5,910	סדנאות למציאת עבודה
	460,521		0.7%	456,253	3,105	הפניות לשיקום
0.72%	460,521	3,311	0.7%	456,253	3,079	יעוץ של פסיכולוג תעסוקתי
0.14%	460,521	639	0.1%	456,253	646	מבחני אבחון מורחבים ובסיסיים
0.32%	460,521	1,492	0.3%	456,253	1,248	הקניית מיומנויות מחשב (בשיתוף מייקרוסופט)
0.44%	460,521	2,038	0.0%	456,253	130	יישומי מחשב - להב"ה
26.07%	460,521	120,046	33.6%	456,253	153,149	סכ"ה משתתפים
4.42%	460,521	20,351	5.1	456,253	23,413	סכ"ה משתתפים (לא כולל הפניות לייעוץ תעסוקתי)

השוואה למדינות המפותחות:

OECD	ישראל	
פינלנד 2007 – 29:1 בגרמניה 2006 – 39:1 ביפן 2007 – 177:1 בנורבגיה 2009 – 9:1	2012 – 530:1	יחס דורשי עבודה לפקיד
0.4% מהתמ"ג בממוצע	0.02% מהתמ"ג	תקציב שירות התעסוקה
0.14% מהתמ"ג בממוצע	0.08% מהתמ"ג	תקציב ההכשרות המקצועיות

מקור: OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Israel, p.103-104 (2010)